

A SAJÁT ÁRNYÉKON TÚL

AZ ELSŐ STRASBOURGI INFORMÁCIÓSZABADSÁG-ÜGY MAGYARORSZÁG ELLEN

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) Magyarország elleni ügyében az információszabadsággal kapcsolatban három szempontból is rendkívül fontos ítéletet hozott.¹ Az EJEB először ismerte el, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Egyezmény) 10. cikke védelemben részesíti a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogát. Magyarországot először marasztalta el az EJEB információszabadságra vonatkozó ügyben. Az ítélet a személyes adatok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága viszonyának olyan értelmezését adta, amely a magyar jogalkotóra komoly feladatot ró és a hatályos nemzeti jogértelmezést új alapokra helyezi.

AZ ALAPÜGY

Már az strasbourgi eljárás alapját jelentő ügy is bővelkedett legekben és érdekes fordulatokban. A TASZ 2004 novemberében keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz, mivel a Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága (AB) megtagadta, hogy a jogvédő szervezet közérdekű adatkérésének eleget tegyen: a TASZ Dr. Hende Csaba országgyűlési képviselőnek és társainak az 1978. évi IV. törvény 282. §-ához és vonatkozó szakaszaihoz kapcsolódó, az AB-hoz benyújtott indítványát kérte ki 2004. szeptember 14-én. A képviselő nyáron a sajtóban tett nyilatkozatot az indítványáról, és a TASZ a dokumentumot teljes egészében szeretne volna megismerni még az AB határozat megszületése előtt. Az AB a megtagadást így indokolta: „az Alkotmánybíróság erre vonatkozó állandó gyakorlatának megfelelően az indítványozó kifejezett akarata nélkül valamely indítványt nem áll módunkban megküldeni.”²

Az AB ellenkérelmében a következő érvelés állt. „Az alperes álláspontja szerint a felperes által megjelölt jogcím alapján az alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány teljes szövege bárkivel (illetve adott kérelmezővel) nem közölhető, mert:

- az indítvány nem adat,
- az indítvány nem közérdekű adat,
- az Alkotmánybíróság az indítvány vonatkozásában nem adatkezelő,
- az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálása kapcsán nem olyan feladatot lát el, amellyel összefüggésben adatközlésre törvényileg kötelezett.”

E legutóbbi kitétel arra vonatkozott, hogy az AB nem lát el sem állami feladatot, sem egyéb közfeladatot. Az okfejtés azonban nem állt meg itt: „mivel az Alkotmánybíróság nem bíróság és nem hatóság, vele szemben bírósági eljárásra, a közigazgatási eljárásra irányadó szabályok, illetve az állami szervekre irányadó szabályok számonkérése értelmetlen.”³ Azaz az AB-t nem lehet perelni, ha egyszer a bírósági eljárásra vonatkozó szabályok rá nem vonatkoznak, az állami szervekre irányadó szabályok pedig egyszerűen értelmetlenek, azaz rá azok sem vonatkoznak. Az érvelés egyebekben arra koncentrált, hogy az indítványozó neve, lakóhelye személyes adat, ezen kívül pedig a jogi érvelése, amely a személyes véleményét tükrözi, szintén személyes adat. Az AB a fentiekben idézett válaszát és az indítvány ki nem adását nem tekintette az adatközlés megtagadásának, hiszen az AB határozatot utóbb nyilvánosságra hozzák, és abból minden kiderül.

A Fővárosi Bíróságot meggyőzte az alperes érvelése, és elutasította a TASZ keresetét.⁴ A bíróság megállapította, hogy az AB közfeladatot lát el, vonatkoznak rá a törvények, így a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) is, sőt közérdekű adatokat is kezel. Az AB azonban azzal egyet értett, hogy amit a felperes kért, az nem adat. Mivel az Avtv. csak a közérdekű, illetve a személyes adat fogalmát határozza meg, de az adatról semmit nem szól, ezért a bíróság kénytelen volt a Magyar Értelmező Kéziszótárhoz (Akadémiai Kiadó, 2003) nyúlni, és arra jutott, hogy az AB-hoz benyújtott indítvány az ott szereplő meghatározásnak nem felel meg.

* A szerző a TASZ adatvédelmi és információszabadság programvezetője volt 2004–2008 között, és a TASZ kontra Magyarország ügyben a TASZ részéről tett írásbeli észrevételek szerzője.

A TASZ fellebbezett, a per a Fővárosi Ítéltáblán folytatódott. Az alperes érvelése nagyjából megegyezett az elsőfokú eljárásban előadottakkal, említésre méltó új elem az volt, hogy „ha az alperesi határozatok alapjául szolgáló iratok idő előtt nyilvánosságra kerülnének, az megakadályozhatná, hogy az alperes minden külső befolyástól mentesen hozza meg határozatait”. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemi döntésével egyetértett, de eltérő érvek alapján hozta meg az elsőfokú ítéletet helybenhagyó döntését. A Fővárosi Ítéltábla szerint is vonatkozik az Avtv. az AB-ra, és az AB végez adatkezelést, de azzal nem értett egyet, hogy az indítvány ne lenne adat, pontosabban ne tartalmazna semmi olyan tény, amelyet adatnak lehetne minősíteni, az Avtv. pedig kellő iránymutatást ad azzal, hogy a közérdekű, valamint a személyes adat fogalmát meghatározza, sőt annak a Magyar Értelmező Kéziszótár sem mond ellent. A másodfokú eljárásban a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy „a perbeli indítványban szereplő és megismerni kért adatok az Avtv.-ben meghatározott és a fentiekben ismertetett személyes adatok körébe tartoznak, mert az indítványozók konkrét személyes adatait, véleményét tartalmazzák, amelyek alkalmasak a személyükkel kapcsolatos következtetések levonására. [...] A személyes adat nyilvánosságra hozatalához pedig az érintett hozzájárulása szükséges, mivel azok az érintett személy magántitka körébe tartozó adatoknak minősülnek (Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.22.025/2000/2.). A [z Avtv.] 4.§ szerint a személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait – ha törvény kivételt nem tesz – az adatkezeléshez fűződő más érdekek, ideértve a közérdekű adatok nyilvánosságát, nem sérthetik.”⁵ Az indítványozók hozzájárulása személyes adataik nyilvánosságra hozatalához pedig nem volt megállapítható. A bíróság még azt is kifejtette, hogy az „alkotmányosan biztosított információszabadság a kérelem teljesítésének megtagadásával nem sérült, mivel az Alkotmánybíróság határozata indokolásában szerepel az indítvány összefoglalása, amelyből kiderül, hogy milyen jogi indokokra alapították a kérelmet”.

A TASZ a jogerős ítélet ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz, amelyet a testület elutasított, mivel nem találta jogszabálysértőnek az ítéletet.⁶ Ezek után fordult a TASZ az EJEB-hez.

AZ EGYZEMÉNY 10. CIKKE

„A nemzetközi emberi jogi dokumentumok és az Emberi jogok európai egyezményét alkalmazó strasbourgi bíróság ítéletei szerint is az információsza-

badság a véleményszabadságból származtatható. A történeti elemzés alapján helytálló lehet ez a feltevés, hiszen a véleményszabadság volt előbb, és később ismerték el az információszabadságot, de mind logikailag, mind pedig a megismerés, véleményalkotás folyamatában ez éppen fordítva van: az információszabadság megelőzi a véleményszabadságot, amint az ismeret megelőzi a véleményt. Az információszabadság inkább előfeltétele a véleményszabadságnak, mint fordítva.”⁷ Az EJEB véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos joggyakorlata határozott körvonalakkal rendelkezik, amely több évtizedes ítélkezési gyakorlatban alakult ki, és noha a 10. cikk értelmezése természetesen folyamatosan változik, ezen a területen az alapfogalmak tisztáztak. A 10. cikk azonban az információszabadság alapját is jelenti, ám e vonatkozásban a cikk tartalma nem ülepedett le, és még mindig bukkannak fel újabb alapfogalmak.

Az Egyezmény megszövegezése idején, 1949-ben egyedül a svéd sajtótörvény⁸ tartalmazott információszabadságra vonatkozó rendelkezéseket, majd 1951-ben Finnország, 1966-ban pedig az Amerikai Egyesült Államok fogadott el ilyen törvényeket. Az Egyezmény 10. cikkének az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, nem túl pontos fordítása a következőt tartalmazza: „1. Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon túl és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson.” A hivatalos fordítás az angol *to receive and impart* megfogalmazást nagyvonalúan megismerésként és közlésként ültette át a magyar jogba, holott a *receive* a kapni, fogadni kifejezésnek felel meg. A 10. cikk idézett mondata ennél azonban több érdekességet rejt. Az ENSZ Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 19. cikke a „*seek, receive and impart*”, magyar fordításban „kutathasson, átvihessen és terjeszthessen” igéket használja,⁹ az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya pedig, amelyet az 1976. évi 8. törvényerejű rendelet hirdetett ki, a magyar fordításban a „keresés, megismerés és terjesztés” szabadságát biztosítja (angolul szintén a „*seek, receive and impart*” kifejezéseket alkalmazza). Az emberi jogokról szóló amerikai egyezmény 13. cikke megint csak három igét használ a jog meghatározására: „*seek, receive, and impart*” („keres, fogad és terjeszt”).¹⁰ Látható, hogy egyedül az Egyezményből hiányzik a *seek*, a keresés ige, és ez a hiányosság az EJEB gyakorlatában is tükröződik. Az EJEB több ízben el-

ismerte a közvélemény jogát arra, hogy megfelelően tájékozottassák, illetve más szemszögből tájékozódhasson, és szintén elismerte azt a jogot, hogy a közvélemény információkat kaphasson, ami az újságírói munka célját, azaz a közérdeklődésre számot tartó információk és gondolatok terjesztését jelenti. „A Leander kontra Svédország, Gaskin kontra Egyesült Királyság és a Guerra és mások kontra Olaszország ügyekben pedig leszögezte, az a szabadság, hogy valaki információt kapjon [...] alapvetően megtiltja a kormányzat számára, hogy valakit elzárjon olyan információtól, amelyet mások meg kívánnak osztani vele, vagy esetleg hajlandók lennének megosztani vele. Ezt a szabadságot nem lehet úgy értelmezni, mint ami az államra, a jelen esethez hasonló körülmények között, olyan kötelezettséget róna, hogy tevőleges kötelezettsége lenne információkat összegyűjteni és azokat saját kezdeményezésre terjeszteni.”¹¹ Egészen a Dammann kontra Svájc ügyig¹² ennél messzebb nem merészkedett az EJEB, amikor az Egyezmény 10. cikkébe ütközőnek találta, hogy egy újságíró információgyűjtő és oknyomozó munkájában akadályoztak. Ekkor ismerte (f) el az EJEB először, hogy a 10. cikk az információ keresésének jogát is felöleli (*right to seek*).

Míg az EJEB a hetvenes évek végétől számos határozatában mind az egyének, mind a közvélemény információhoz jutásának (*receive*) megakadályozását a 10. cikk megsértéseként értékelte,¹³ ahogyan az információk terjesztésének (*impart*) korlátozását is,¹⁴ addig az információk kereséséhez, az azokhoz való hozzáféréshez való jogot a Dammann-ügyig csak akkor ismerte el, ha arra valamilyen személyes érdek védelme vagy jog gyakorlása miatt volt szükség. A Guerra és mások kontra Olaszország ügyben¹⁵ magán- és családi élet tisztelgetben tartásához való jog megsértését jelentette, hogy az olasz állam nem biztosította egy veszélyes vegyi üzemmel kapcsolatos környezeti információkhoz való hozzáférést a közelben élő lakosok számára. Szintén a 8. cikk megsértését állapították meg a Gaskin kontra Egyesült Királyság ügyben¹⁶, amelyben a panaszos az állami neveltetésével, illetve nevelőszülőkhöz adásával kapcsolatos iratokat próbált megismerni, és erre nem volt lehetősége.

Ebből a két ügyből is látható, hogy a strasbourgi esetjog – számos nyugat-európai jogrendszerhez hasonlóan, a magyartól eltérően – egységesen kezeli az állami szervek kezelésében lévő információkat, és az egyes adatokhoz nem társít eleve közérdekű vagy személyes minősítést. Természetesen amikor valamelyik adat egy jogviszony tárgyává válik, egyből fontos lesz, hogy milyen jogalapja van valakinek az adathoz való hozzáférésre, és a 8. cikk ezt a jog-

alapot jelentette az idézett esetekben. A közérdekű hozzáférés és az információs önrendelkezési, azaz az érintett személy saját magára vonatkozó adatokkal való rendelkezési joga nem vált el egymástól. 2006 nyarán, nem sokkal a Dammann-ügy után újra felmerült, hogy talán nemcsak a 8. cikk, hanem a 10. cikk alapján is hozzá lehet férni állami szervek által kezelt adatokhoz. A Dél-csehországi Anyák Egyesülete a temelíni atomerőművel kapcsolatos környezeti információkat szeretett volna megismerni, amit az ipari titkok védelmére, valamint nemzetbiztonsági és közegészségügyi okokra való hivatkozással a hatóságok nem tettek lehetővé. Az EJEB nem fogadta be a szervezet beadványát, mivel a cseh állam nem sértette meg a 10. cikket, de elismerte, hogy a 10. cikk alapján az információk fogadásához való jogba beavatkoztak a cseh hatóságok, ám a lényegében csak technikai részletekhez való hozzáférésnél nem látszott a közérdek.¹⁷

A FELEK ÁLLÁSPONTJA

A TASZ 2005-ös beadványában kizárólag a 10. cikk megsértésére hivatkozott, ami igen kockázatos stratégiát jelentett. 2008 tavaszán az EJEB arról nyilatkozta a feleket, hogy „1. Történt-e beavatkozás a kérelmezőnek az Egyezmény 10. cikkében meghatározott véleménynyilvánítási szabadságába, különösen a kérelmezőnek az információk megismeréséhez és közléséhez fűződő jogába. 2. Ha igen, akkor a korlátozásra a törvényben meghatározottak szerint, az Egyezményben megjelölt cél érdekében, szükséges mértékben került-e sor?”¹⁸

A Magyar Köztársaság Kormánya a TASZ által benyújtott kérelem elfogadhatóságáról és érdeméről szóló előterjesztésében nem vitatta, hogy a „kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába beavatkozás történt”, érvelése szerint azonban a 10. cikk 2. bekezdése megengedi a korlátozást, ez a korlátozás törvényben meghatározott volt (Avtv.), és arra egy demokratikus társadalomban mások jogai védelme (a személyes adatok védelméhez való jog) miatt szükség volt. Az előterjesztésben lényegében magáévá tette az AB-nak a magyar bíróságok előtti eljárásban előadott érvelését, új érvként annyit hozott fel, hogy ha az AB bárki számára megismerhetővé tenné az indítványokat, az „további, a jogállami normákkal ellentétes diszfunkcióval is járna, nevezetesen csökkentené az állampolgárok kezdeményező-készségét az Alkotmánybíróság eljárásának indítványozására”.¹⁹

A kormány teljesen természetesnek vette, amit az EJEB korábban csak egy esetben, egy újságírónak

ítélt meg: azt, hogy a kérelmezőnek joga van „információk, eszmék megismerésére és közlésére”, pontosabban fogalmazva az azokhoz való hozzáférésre és közlésükre. A magyar jogi kontextusban ebben semmi meglepő nincs, hiszen az alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint „a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze”. Az Egyezmény kontextusában azonban a *receive* kifejezés ez idáig távol állt a megismeréstől, amit angolul a *seek*, illetve az *access* kifejezéssel jelöl a jogi nyelv. Az okokat csak találgatni lehet: vajon az Egyezmény magyar fordítása okozott zavart, vagy az információszabadsággal kapcsolatos ritkás strasbourggi esetjog, netán a magyar jogrendszerben az utóbbi majd két évtizedben evidenciává váló gyakorlat, hogy információt nemcsak kaphatnak és terjeszthetnek, hanem kérni, igényelni is lehet, vagy esetleg teljesen az európai emberi jogok ügye lebegett a kormány képviselőjének a szeme előtt, és szándékosan hagyta veszni az ügyet. Bármiért is történt így, a TASZ Magyarország elleni ügyében ez kulcskérdés volt, mivel ez akár megfelelő alap lehetett volna arra, hogy az EJEB elutasítsa az ügyet, mondván, a véleménynyilvánításnak/információszabadságnak ezt az aspektusát nem védi az Egyezmény. Az viszont elég valószínűtlennek tűnt, hogy noha felek egyetértettek abban, hogy a 10. cikkben garantált jogok korlátozásáról van szó, az EJEB mégsem fogadja be az ügyet, arra hivatkozva, hogy a felek rossz helyen kereskednek, mert az esetnek a *seek* kifejezés hiánya miatt semmi köze a 10. cikkhez.

Mivel a strasbourggi joggyakorlat az információszabadság területén igen kiforrottnak, ezért nem lehetett pusztán abban bízni, hogy a felek egyetértése az EJEB-nek is elegendő lesz, ezt a magyar értelmezést magáévá teszi, és ezzel a 10. cikknek egy olyan olvasatot ad, amellyel információszabadság-ügyek lavináját zúdítja magára. A TASZ ezért több dolgot hangsúlyozott, amellyel igyekezett az ügyet az EJEB esetjogába úgy beilleszteni, hogy annak ne kelljen túl nagyot lépnie egy a jogvédő szervezet és az információszabadság ügye számára kedvező döntéshez.

A következő lépés az volt, hogy meg kellett mutatni: olyan információról van szó, amelyet nem kell külön összegyűjteni, hanem már eleve az állami szerv kezelésében van, és nem is kell proaktívan terjeszteni azt az államnak. Ez azért volt fontos, mert több ügyben is úgy ítélte az EJEB, hogy az államoknak ilyen típusú pozitív kötelezettsége nincsen a 10. cikk szerint.²⁰ E kérdések tisztázása jelentette azt, hogy a magyar állam a kérelmezőnek egy olyan jo-

gába avatkozott be, amelyet az Egyezmény 10. cikke valóban biztosít.

A strasbourggi esetjogban (lásd az idézett eseteket) és számos európai jogrendszerben²¹ az információkhoz, dokumentumokhoz való hozzáféréshez valamilyen magánérdeket vagy közérdeket kell bizonyítani. Ezzel szemben a magyar jogban bár a „közérdekű adat”, illetve a „közérdekből nyilvános adat” fogalom a nevében hordozza a közérdeket, ezek igénylősekor sem magán-, sem közérdekre nem kell hivatkozni, sőt egyáltalán semmivel nem kell indokolni, hogy az igénylő miért kéri azokat. A törvényhozó az adatok jól meghatározott körét közérdekűnek minősítette, és a jogalkalmazónak csak azt kell vizsgálnia, hogy ebbe az előre meghatározott körbe tartoznak-e az igényelt adatok, de az adatok tartalmát semmilyen érdekléssel nem kell összevetnie, mert ezt már a jogalkotó helyette elvégezte. Az EJEB jogértelmezése és számos olyan ország jogrendje, amelyben még az 1990-es évek előtt fogadtak el információszabadsággal kapcsolatos törvényeket, ettől még igen távol állnak.

Elsőként tehát azt kellett nyilvánvalóvá tenni, hogy közügyről van szó, a ki nem adott információk nyilvánossága közérdeket szolgál. Ezt alátámasztani nem volt nehéz, az EJEB a 10. cikk kapcsán számtalan ilyen ügyben ítélte. Nem okozott értelmezési nehézséget, hogy közügynek tekinthető-e és felismerhető-e közérdek nyilvánosság iránti igénye abban az ügyben, amelyben a törvényhozó hatalmi ág egy képviselője több magánszeméllyel együtt egy (mindenkire vonatkozó) jogszabály alkotmányosságának vizsgálatát indítványozza és annak egyes rendelkezései megsemmisítését szeretné elérni egy másik közhatalmi intézményhez, az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványban.

A következő kérdés az volt, hogy a közvéleménynek azt az érdekét, hogy közügyekről nyilvános, valódi és tényeken alapuló vita folyjon, milyen érdek és milyen keretek között korlátozhatja. A 10. cikk 2. bekezdése szerint „e kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a [...] mások jó hírneve vagy jogai védelme, [...] céljából”.

A kormány arra hivatkozott, hogy az Avtv. szerint egy adat vagy személyes adat, vagy közérdekű adat. Jelen esetben személyes adatról van szó, mivel személyes adat „minden, ami az érintettel kapcsolatos bármilyen információt hordoz”. Továbbá az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint az érintett hozzájárulására van szükség a személyes adat nyilvános-

ságra hozatalához, valamint az Avtv. 4. §-a alapján „a személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait – ha törvény kivételt nem tesz – az adatkezeléshez fűződő más érdekek, ideértve a közérdekű adatok nyilvánosságát (19. §) is, nem sérthetik”. A korlátozás tehát törvényben meghatározott volt.

Ezek után azt kellett vizsgálni, hogy a korlátozás milyen célt szolgált. A TASZ szerint nem szolgálhatta az indítványozók érdekét, ha egyszer meg sem kérdezte őket az AB arról, hogy nyilvánosságra hozhatják-e az indítványt.²² Azt tűnt valószínűbbnek, hogy az AB nem mások jogait akarja védeni, hanem az elsőfokú eljárásban benyújtott ellenkérelmében kifejtett önmeghatározását ültette át a gyakorlatba, mely szerint „az Alkotmánybíróság független, felette semmilyen jogintézmény nem áll, nem tartozik beszámolóval, felelőséggel egyetlen más szervezetnek sem, és a választópolgárnak sem. Az Alkotmánybíróság döntése ellen jogorvoslatnak nincs helye, így tevékenysége felett szakmai kontroll sincs.”²³ A TASZ ugyanis úgy vélte, hogy a (szakmai) közvéleménynek igenis van kontrollja a testület felett, sőt az AB felelős a választópolgároknak, még ha a felelősség ez esetben nehezen is megragadható. Továbbá bárkinek joga van tudni, hogy az AB hogyan dolgozik, valóban minden indítvány minden érvét, hivatkozását megvizsgálja-e, és nem terjeszkedik-e azokon túl; vagy ha egy indítványt *res iudicata*ként elutasít, akkor a korábbi indítvány valóban azonos érvelést tartalmazott-e és a többi. A TASZ-nak nem titkolt célja volt, hogy a kikért indítvány ügyében társadalmi vitát kezdeményezzen, sőt az indítvány ismeretében lehetősége legyen, ahogyan bárki másnak is, *amicus curiae*-val fordulni az AB-hoz, ahogyan az élő gyakorlat például Lengyelországban, Németországban, az Amerikai Egyesült Államokban, vagy éppen az EJEB előtt. Azonban ez ellentétben lett volna azzal, amit az AB a Fővárosi Ítéltábla előtt is kifejtett: „ha az alperesi határozatok alapjául szolgáló iratok idő előtt nyilvánosságra kerülnének, az megakadályozhatná, hogy az alperes minden külső befolyástól mentesen hozza meg határozatait.”

Az EJEB érdemben nem foglalkozott ezzel az érveléssel, és azt állapította meg, hogy a beavatkozás szolgálhatta mások jogainak a védelmét a 10. cikk 2. bekezdésének értelmében.

Így az EJEB eljárásában a legfontosabb kérdés az volt, hogy ez a beavatkozás szükséges intézkedésnek minősül-e egy demokratikus társadalomban. A TASZ azzal érvelt, hogy azok a személyes adatok, amelyek egy személy közszereplésével kapcsolatosak, csak a védelem alacsonyabb szintjét élvez-

hetik az Egyezmény szerint.²⁴ Maga az AB működésének első két évében több mint egy tucat esetben hozta nyilvánosságra indítványozók nevét és lakcímét,²⁵ ám az ezzel kapcsolatos szabályok azóta nem változtak. Dr. Hende Csaba és a másik két indítványozó magánéletének részletei pedig, amelyeket az Egyezmény 8. cikke véd, egyáltalán nem kerülhettek volna nyilvánosságra, mivel egy jogszabály utólagos normakontrolljára irányuló indítványnak semmi köze nincs az indítványozók magánszférájához. A már említett állampolgári kezdeményezőkérdés miatti aggodalom azért nem tűnt nagyon reálisnak, mivel a népi és népszavazási kezdeményezéseknél szintén meg kell adni személyes adatokat, valamint egy konkrét kérdést, és ezek az eljárások, hasonlóan az utólagos normakontrollhoz, valamely jogszabály megváltoztatására irányulnak. Az Országos Választási Bizottsághoz 2007-ben több mint 400 kezdeményezés érkezett, noha 2007 elejéig a kezdeményező névét, lakcímét a kérdéssel együtt nyilvánosságra hozták. A „szükséges” kifejezés értelmezésénél pedig a TASZ az EJEB értelmezésére támaszkodott, mely szerint ez valamilyen nyomós társadalmi szükségletet jelent, azonban azt kétségbe vonta, hogy a Büntető törvénykönyv egyes rendelkezésének megsemmisítésére irányuló indítvány titokban tartása ilyen szükséglet lenne, különös tekintettel arra, hogy az egyik indítványozó országgyűlési képviselő, és két társával együtt nyilvánvalóan egy közügybe való beleszólásra irányult az indítványuk.²⁶

AZ EJEB ÍTÉLETE

Az EJEB egy érdekes csavarral kezdi az „egy demokratikus társadalomban szükséges” beavatkozás vizsgálatát. Hivatkozik a Leander kontra Svédország és a Loiseau kontra Franciaország ügyre, amelyben kimondta, hogy a 10. cikk alapján az egyéneknek nincsen joguk arra, hogy a nyilvántartásokban szereplő rájuk vonatkozó információkhoz hozzáférjenek, és a kormánynak sincs olyan kötelezettsége, hogy ilyen információt az érintett rendelkezésére bocsásson, valamint „nehéz levezetni az Egyezményből a közigazgatási adatokhoz, dokumentumokhoz való hozzáférés általános jogát”. Majd arra hivatkozik, hogy „mindazonáltal a Bíróság az utóbbi időkben az »információk fogadásának szabadsága« tágabb értelmezése (*Sdruženi Jihočeské Matky c. la République tchèque*, no. 19101/03, 10 July 2006) és ezáltal a (közérdekű) adatokhoz való hozzáférés jogának az elismerése irányába tett lépéseket”. A „mindazonáltal”-ról semmi közelebbit nem tudunk meg. Hogyan sikerült ebbe az irányba el-

mozdulni? Miért pont ekkora lépést tettek és miért nem kisebbet vagy nagyobbat? Miért kellett erre ilyen sokáig várni? Három tényező mindenképpen befolyással lehetett erre a változásra. Mára már több mint nyolcvan ország rendelkezik információszabadság-törvényekkel szerte a világban. Az Európa Tanács a világon az első nemzetközi, általános információszabadság egyezményt (*Council of Europe Convention on Access to Official Documents*) várhatóan 2009. június 18-án nyitja meg aláírásra. Az Amerikai-közi Emberi Jogi Bíróság pedig a nemzetközi bírói fórumok közül elsőként, már 2006-ban elismerte az információszabadságot mint emberi jogot a Claude Reyes és mások kontra Chile ügyben.²⁷

Az indokolás következő fontos eleme az a megállapítás, hogy a jelen esetben lényegében inkább „egy információs monopólium cenzori hatalma révén valósult meg a beavatkozás a társadalmi kontroll [*social watchdog*] funkció gyakorlásába, mint hogy a (közérdekű) adatokhoz való hozzáférés jogának az általános elutasításáról lett volna szó. [...] Továbbá a sajtószabadság területén az állam kötelezettségei magukban foglalják a sajtót feladatainak ellátásában gátló akadályok elhárítását, ahol a közérdekű ügyekben ilyen akadályok pusztán a hatóságok információs monopóliuma miatt léteznek.” Két állítást kell kiemelni. Egyrészt egy civilszervezet az EJEB szerint a társadalmi kontroll gyakorlójának számít, és hasonló funkciókat lát el, mint a sajtó a nyilvános kontroll (*public watchdog*) végzése során, azaz a demokratikus társadalom őrzője.²⁸ Másrészt az adatkezelőnek információs monopóliuma van.

Az első állítás azért lényeges, mert a Dammann-ügyben még csak egy újságíró esetében állapították meg, hogy a 10. cikkben biztosított jogai sérültek azáltal, hogy előle elzárták a munkájához szükséges információkat. Míg jelen ügyben már újságírónak sem kell lenni, sőt még újságírásról sincsen szó, elég az újságírókéhoz hasonló tevékenységet végezni, amelynek az a célja, hogy egy közügyet meg lehessen vitatni. A társadalmi kontroll (*social watchdog*) szerepét az EJEB itt nem fejti ki, de a nyilvános kontroll (*public watchdog*) analógiából az következik, komoly közérdeklődésre számot tartó információkat terjeszt.²⁹ Azaz bárki társadalmi kontroll gyakorlója (*social watchdog*) lehet, amennyiben valamely közügy megvitatásához szükséges információhoz szeretne hozzáférni.

A másik állítás pedig az adatokhoz való hozzáférésre jogosult személyek körén túl a hozzáférés jogát is rendkívüli mértékben kitágítja, hiszen szinte kizárólag olyan információhoz kíván bárki is hozzájutni, amellyel maga nem rendelkezik. Ha viszont egy állami szerv rendelkezik az információval, de jó

ok nélkül (10. cikk 2. bekezdése) nem adja ki, akkor rögtön az állami szerv információs monopóliumáról és annak révén gyakorolt cenzori hatalmáról beszélhetünk. A jó okok az információszabadság-törvényekben (az Avtv.-ben is) kivételekként szerepelnek, az információs monopólium elkerülését a közérdekű adatkérés/adatigénylés és annak teljesítése szolgálja, a cenzúra a 10. cikkben foglalt jogok szükségtelen és aránytalan korlátozása. Az ismertetett jogi konstrukció csupán két elemében tér el a közérdekű adatokhoz való hozzáférés teljes jogától: egyrészt a személyi hatálya nem ölel fel mindenkit, bár az újságírók és a közügyekről folyó viták résztvevői (*public/social watchdog*) elég széles kört alkotnak, másrészt még mindig számít, hogy vita legyen és az közérdekű ügyekről szóljon, az információhoz való hozzáférés esetében nem elég ok a pusztán kíváncsiság.

Az indokolás utolsó eleme pedig arra vonatkozott, hogy a konkrét esetben mások jogainak védelme érdekében miért nem volt szükség erre a beavatkozásra.

Az EJEB megjegyzi, hogy a TASZ a szerző személyes adatai nélkül kérte ki az indítványt, de azal nem foglalkozik, hogy a magyar jogrendszerben, „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel [...] kapcsolatba hozható adat”, az egyik indítványozó sajtónyilatkozata után pedig az indítvány minden részlete kapcsolatba hozható a szerzőkkel.

Mindez azonban a 10. és a 8. cikkben védett jogok szempontjából teljesen irreleváns. A 10. cikk 2. bekezdéséből mások jogainak a védelme az, ami az 1. bekezdésben biztosított jogok korlátozását szükségessé teheti. Jelen ügyben pedig a 8. cikkben biztosított, a magánélet tiszteletben tartásáról mint védett jogról lehet szó, ez következik a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletéből: „Az Avtv. 3.§ (1) bekezdése értelmében a személyes adat nyilvánosságra hozatalához az érintett hozzájárulása szükséges, mivel azok az érintett természetes személy magántitka körébe tartozó adatoknak minősülnek (Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.22.025/2000/2.)” Az EJEB meglehetősen valószínűtlennek tartotta, hogy a képviselő magánéletére, ezáltal a védett magánszférájára vonatkozó bármilyen utalást ki lehetne hámozni az indítványból. Azt is megjegyezte, hogy a képviselő sajtónyilatkozata után ebben a közügyben a képviselő véleményét a személyével azonosítani lehet, azonban az EJEB szerint a véleménynyilvánítás szabadságára nézve végzetes lenne, „ha a politika terén közéleti szereplők cenzúrázhatnák a sajtót és a közéleti vitát személyiségi jogaikra hivatkozva, azt állítva, hogy közügyekről alkotott véleményük a személyükhöz kapcsolódik, és ezért azok személyes adatok, ame-

lyeket a hozzájárulásuk nélkül nem lehet nyilvánosságra hozni.³⁰

Az EJEB-nek sikerült a személyes adatok védelme és a magánszféra védelme között különbséget tenni, amire eddig sem az Országgyűlés, sem az adatvédelmi biztos (lásd a halapenz.hu ügye), sem a magyar bíróságok nem voltak képesek. Az AB testületi minőségében ugyan belekezdett a megkülönböztetés kidolgozásába, de a mai napig nem jutott a munka végére, alperesi minőségében pedig szemmel láthatóan egyenlőségjelet tett a személyes adatok védelme és a magánszféra védelme közé.

AZ ÍTÉLET VÁRHATÓ HATÁSAI

Az ítéletnek mind európai szinten, mind a magyar jogrendszerre igen komoly hatásai lesznek. Ez a döntés az imént ismertetett keretek között szélesre tárta az EJEB kapuját az információszabadság-ügyek előtt. Nem ment el addig, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogát teljes egészében a 10. cikk által védett emberi jogként elismerje (ahogyan azt az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság tette), de elég messze ment ahhoz, hogy ilyen ügyek tömege kezdjen el rövid időn belül Strasbourgba áradni. Az Európa Tanács tagállamainak túlnyomó többsége messze alatta marad a magyar információszabadság-szabályozás színvonalának, így ezen országok számára ez a döntés olyan magasra állította a mércét, amelyet sokáig nem fognak tudni elérni, ám az EJEB változó gyakorlata az Európa Tanács új egyezményével együtt az információszabadság területén jelentős változásokat fog indukálni.

A magyar jogrendszerre nézve az indokolás utolsóként tárgyalt része az, ami jelentőséggel bír. A személyes adatok védelmének és a közérdekű adatok nyilvánosságának a viszonya máig igen komoly jogi problémát jelent, amely nagyban megnehezíti bizonyos típusú korrupciós ügyek vagy más visszaélések feltárását, mivel az elkövetők személyes adatait minden keresztlül védi, úgy is, hogy e személyek magánszférájának/magánéletének/privacy-jének védelme érdekében arra semmi szükség nem lenne. Egyben ez a jogi probléma az, amely az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenysége feltárásának a legnagyobb jogi akadályát jelenti.

A magyar törvényhozó az Avtv. megalkotásakor azt a megoldást választotta, hogy a személyes adatokat és a közérdekű adatokat egymástól teljesen elválasztotta. Annak a kérdésnek a megoldására pedig, amikor személyes adatokat kell valamilyen közérdekből nyilvánosságra hozni, elég nyakatekert megoldásokat választott, amelyek az eltelt majd két év-

tizedben ugyan változtak és valamelyest pontosabba váltak, de a rendszer alapproblémáját nem sikerült megoldani. A probléma szétszalázásában Kis János jutott legtovább négy éve megjelent tanulmányában.³¹ Az adatokat négy kategóriába sorolja: „A személyes adatok egy része nyomatékos adat. Az ilyen adatot a kezeléséhez fűződő, speciális érdek teszi nyomatékosná. Ez az érdek lehet a *közösség érdeke: akkor az adat közérdekű*. Vagy lehet az adat alanyának *egyéni érdeke: akkor különleges adatról* beszélünk. A személyes adatok fennmaradó része *nyomatékoság nélküli adat*. A közérdekű adatok esetében a főszabály az, hogy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tehető – néha egyenesen hozzáférhetővé kell tenni őket –, s ez a szabály csak rendkívül erős indokok alapján dönthető meg (ezeken az indokokon nyugszik az államtitok és a hivatali titok intézménye). A különleges adatok esetében a főszabály az, hogy bizalmasan kezelendők, és ez a szabály is csak rendkívül erős indokok alapján dönthető meg. A nyomatékoság nélküli adatok esetében is úgy hangzik a főszabály, hogy bizalmasan kell kezelni őket, ám ez a szabály viszonylag könnyen megdönthető. Pusztán azért, mert adódhat helyzet, amelyben nyomatékosá válnak, nem érdemelnek ugyanolyan erős védelmet, mintha máris azok volnának” (kiemelések – F. Á.). A negyedik kategória a *személytelen közérdekű adatok* köre, „például a költségvetés sarokszámai – ezek nem is emberek állapotát írják le –, de a halandóság mutatói is, noha ezek emberi egyének sokaságára vonatkoznak”. Anélkül, hogy a tanulmány részleteibe belemennénk, érdemes megjegyezni, hogy ez a felosztás figyelembe veszi, hogy a személyes adatok védelme „megfogalmazás nyilvánvalóan pontatlan, hiszen az adatvédelem a személy, az ember, más szóval az adatalany védelmét, nem pedig magának az adatnak a védelmét jelenti”.³² Az adatalany védelme pedig úgy valósul meg, hogy a magánélete/magánszférája, „a joga arra, hogy békén hagyják”, védelemben részesül.³³ A hatályos magyar szabályozás (Avtv.) hasonlóan tűnő kategóriákat használ: különleges adat (*különleges adat*), személyes adat (*nyomatékoság nélküli személyes adat*), közérdekből nyilvános adat (*közérdekű személyes adat*) és közérdekű adat (*személytelen közérdekű adat*). A két felosztás között azonban több különbség is van, amelyekből két összefüggő pontot mindenképpen érdemes kiemelni.

Egyrészt Kis János felosztásában „a nyomatékoság nélküli adatok esetében is úgy hangzik a főszabály, hogy bizalmasan kell kezelni őket, ám ez a szabály viszonylag könnyen megdönthető”. Ezzel szemben az Avtv. minden személyes adatot azonosan és kivételt nem engedő módon véd, szó sincs arról, hogy ezt az elvet bármely jogalkalmazó bármi-

lyen okból megdönthetné. Másrészt Kis az adatkezelőkre, illetve a bíróságokra bízta, hogy eldöntsék, vajon az adott személyes adat pusztán egy hétköznapi (*nyomatékoság nélküli*) nélküli adat, amelynek esetében a közösség érdeke megkívánja, hogy nyilvánosságra kerüljön, vagy éppen az érintett személy magánéletének háborítatlanságához fűződő érdeke kívánja meg, hogy ne kerüljön nyilvánosságra. A javasolt megoldást az ügynökök kapcsán mutatja be: „Először: az az igény, hogy minden ügyöknév legyen nyilvánosságra hozható, nem azonos azzal az erősebb igénnyel, hogy minden ügyök nevét kötelezően hozzák nyilvánosságra. A gyanú eloszlathoz csupán az előbbire van szükség. Az itt előadott érvek nem vonják maguk után, hogy az állam köteles volna gondoskodni a volt ügyökök teljes körű listájának közreadásáról. Sőt, az sem következik belőlük, hogy magánszemélyek helyesen tennék, ha pusztán a lista teljessége kedvéért hoznának nyilvánosságra ügyökneveket. Másodsor: azt, akinek a nevét megfelelő indok nélkül tették közzé, az állam nem hagyja védelem nélkül. Becsülete védelmében pert indíthat az adat közreadója ellen, aki ily módon jogi – esetleg anyagi – kockázatot vállal. Tegyük föl, valaki zsarolásra írt alá, majd csupa hasznavehetetlen jelentést adott, s ezért néhány hónap múlva ejtették. Tegyük föl, ez az ember ismeretlen magánszemély, mindig is az volt. Most viszont nevének nyilvánosságra hozatala nyomán elveszti az állását vagy más súlyos hátrányt szenved el. Alighanem megnyeri a perét.”³⁴

Ez a megoldás közelebb áll a fent említett nyugat-európai jogi konstrukciókhoz, ahol sokkal kisebb az esélye annak, hogy személyes adatok védelmének pusztán az adatok személyes minősége miatt biztosítanak minden konkuráló joggal szemben elsőbbséget.

A hatályos Avtv. keretei között ez a szemléletváltás nem valósítható meg. A jogalkotó sem a közérdekű, sem a személyes adatok esetében nem bízta a jogalkalmazóra, hogy maga ítélje meg, a nyilvánosságra tartoznak-e ezek az információk. A jogalkalmazónak csupán annyi a dolga, hogy megállapítsa, a jogalkotó által felállított kategóriákba tartoznak-e a szóban forgók adatok. Ez a megoldás hasonló ahhoz, amit a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvényből ismerhetünk, ahol a törvényhozó nem mert a rendőrségnek mérlegelési jogot adni a feloszlás kérdésében.

Természetesen kérdés, hogy ha a törvényhozó kevésbé köti meg a bíróságok kezét abban a kérdésben, hogy mi tartozik a nyilvánosságra és mi nem, illetve mi tartozik a személyes adatok közül a nyilvánosságra és mi nem, akkor az nagyobb nyilvánosságot

eredményez-e. A TASZ perei azt mutatják, hogy a helyi bíróságok és a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata bővelkedik meglepő fordulatokban, invenciózus jogértelmezésekben, és e határozatok többsége nem a nyilvánosságot erősítette. Az AB elleni per elsőfokú ítélete igazán nem is rí ki ebből a körből, ha mégis, talán csak annyiban, hogy a Fővárosi Bíróságon született.

KONKLÚZIÓ

Az Egyezmény 1. cikke alapján „a Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat”. A 32. cikk 1. bekezdése szerint „a Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed, amelyet a 33., a 34. vagy 47. cikknek megfelelően elé terjesztettek”. A 46. cikk 1. bekezdése pedig kimondja, hogy „a Magas Szerződő Felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik a Bíróság végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek”.

Jelen cikk lezárásakor még nem látszik, hogy a magyar állam egyes közhatalmi szervei mit fognak lépni. Amíg a törvényhozó nem reagál, a bíróságoknak újra kell gondolniuk, hogy a TASZ kontra Magyarország ügy ítéletében szereplő jogértelmezésnek hogyan tudják mostantól megfeleltetni ítélezési gyakorlatukat. Az Avtv. szövege változott a TASZ 2004-es adatigénylése óta. Az Avtv. akkori és jelenlegi szövege alapján is juthattak volna arra a következtetésre, amire az EJEB jutott, de természetesen az imént kifejtett problémákat orvosló, a magánszférra védelmére jobban koncentrááló szabályozás sokat javíthatna a közérdekű adatok nyilvánosságán.

A Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának az álláspontja, jól látszik, öt év alatt nem fejlődött, és az EJEB ítélete sem készítette gondolkodásra az alkotmánybírákat. Noha a TASZ a strasbourgi ítéletet követően megismételt adatigénylésére már kiadták az indítványt – az országgyűlési képviselő két társa nevének és lakcímének kitakarásával –, az AB jelenlegi elnöke arra az újságírói kérdésre, hogy „Mi következik az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntéséből?”, így válaszolt: „Közvetlenül csak az a megállapítás, hogy a magyar állam megsértette a nemzetközi egyezményt. A TASZ kártérítésre vonatkozó keresetét elutasította a bíróság. Strasbourg a magyar bíróságok döntéseit nem vizsgálhatja felül – mutatott rá az AB elnöke –, tehát amíg a hazai szabályozás nem változik, az továbbra is mérvadó.

Strasbourg jogalkotási kötelezettséget sem írhat elő, így a törvényhozás belátásán múlik, kíván-e módosítani a szabályozáson. – Ami az AB-t illeti, nálunk a határozat nyílt kapukat dönget – folytatta az elnök. – Ha az indítványozó képviselő, honlapunkon az indítvány ismertetésekor a nevét is közöljük. Az indítványok nyilvánosságával kapcsolatos kérdések egyébként igen bonyolultak. A strasbourgi ügyben nem érintett problémákat is szeretnénk megnyugtatóan rendezni, ezért azt tervezzük, hogy kérdéseinkkel az adatvédelmi biztoshoz fordulunk – közölte Paczolay Péter.³⁵

A reményt persze nem szabad feladni, hiszen a német szövetségi Alkotmánybíróság – amelynek joggyakorlata nem kis befolyással volt és van a magyar AB gyakorlatára – sürgős, illetve spontán gyűlésekre vonatkozó 1985-ös és 1991-es határozatával sem kezdett semmit a testület az 55/2001. (XI. 29.) AB határozatban, és ez így is maradt a 2007-es Bukta és mások kontra Magyarország ügyig³⁶, amely érdekes módon egy újabb, immáron a német példát felhasználó AB határozathoz [75/2008. (V. 29.) AB határozat] vezetett.³⁷

2009. május 26-án a Kenedi kontra Magyarország ügyben³⁸ újabb információszabadság ítélet született, amelyben többek között ismét a 10. cikk megsértését állapították meg, mivel a kérelmezőt a magyar hatóságok elzárták bizonyos dokumentumokhoz való hozzáféréstől, úgy, hogy a rájuk ruházott hatalommal visszaéltek, amit semmiképp nem lehet „törvényben meghatározott” beavatkozásnak tekinteni.

Ez utóbbi ügy a bizonyossága annak, hogy az EJEB TASZ kontra Magyarország ítélete nem egyszeri eltévelyedés volt, hanem határozott lépésekkel megindult a testület egy igen ígéretes irányba. Kérdés, hogy a Magyar Köztársaság közhatalmi szervei az „üvegseb”³⁹ és az elektronikus információszabadság⁴⁰ törvény hatálybalépése óta eltelt hosszú évek után újra megmozdulnak-e az információszabadság ügyében és merre indulnak el.

JEGYZETEK

1. *Case of Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary*, 37374/05, Judgment of 14 April 2009.
2. 2.P.633.028/2004. számú ügyben a felperes keresete.
3. 2.P.633.028/2004. számú ügyben az alperes ellenkérelme.
4. A Fővárosi Bíróság 2.P.633.028/2004/5. számú ítélete.
5. A Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.304/2005/8. számú ítélete.

6. A Legfelsőbb Bíróság Pfv. E. 21.872/2005/2. számú végzése.
7. MAJTÉNYI László: *Az információs jogok*, in *Emberi jogok*, szerk. HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila, Budapest, Osiris, 2003, 615.
8. A svéd sajtótörvény a svéd alkotmányt alkotó négy alaptörvény egyike.
9. Forrás: United Nations Department of Public Information, New York, <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=hng>.
10. „Everyone has the right to freedom of thought and expression. This right includes freedom to seek, receive, and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing, in print, in the form of art, or through any other medium of one’s choice.”; <http://www.oas.org/juridico/English/treaties/b-32.html>.
11. Wouter HINS, Dirk VOORHOOF: *Access to State-Held Information as a Fundamental Right under the European Convention on Human Rights*, *European Constitutional Law Review*, 3/2007, 117, 118.
12. *Dammann c. Suisse*, 77551/01, 25 April 2006.
13. Wouter HINS és Dirk VOORHOOF idézett cikkében számos olyan ítéletet összegyűjtött, amelyben az EJEB elismerte a közvélemény jogát arra, hogy „megfelelően tájékozottassák”: ECtHR 26 April 1979, *Sunday Times (n° 1) v. United Kingdom*, §§ 64-66 és ECtHR 29 Oct. 1992, *Open Door és Dublin Well Woman v. Ireland*, § 55. Lásd még ECtHR 8 July 1986, *Lingens v. Austria*, § 41; ECtHR 25 June 1992, *Thorgeir Thorgeirson v. Iceland*, § 63; ECtHR 23 Sept. 1994, *Jersild v. Denmark*, § 31; ECtHR 25 Aug. 1998, *Hertel v. Switzerland*, §§ 47-49; ECtHR 25 June 2002, *Colombani v. France*, §§ 55 és 64; ECtHR 13 Feb. 2003, *Çetin and others v. Turkey*, § 64 és ECtHR 29 March 2005, *Ukrainian Media Group v. Ukraine*, § 38., illetve „más szemszögből tájékozódhasson”: ECtHR 18 July 2000, *Sener v. Turkey*, § 46.
14. *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, 26 November 1991, Application no. 13585/88; *The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 2)*, 26 November 1991, Application no. 13166/87.
15. 1998. február 18, Reports 1998-I (Nagykamara).
16. 10454/83, 1989. július 7, Series A, 160, (1990) 12 EHRR 36.
17. ECtHR 10 July 2006, 19101/03, *Sdruženi Jihočeské Matky c. République Tchèque*.
18. Az ügy dokumentumaiból vett idézeteket a szerző fordította.
19. A Magyar Köztársaság Kormányának észrevételei az 37374/05. számú ügyben a Társaság a Szabadságjogokért által benyújtott kérelem elfogadhatóságáról és érdeméről (2008. június 20.), 14. pont.
20. *Guerra and others v. Italy*, 19 February 1998. Reports

- of Judgments and Decisions 1998-I. § 53, *Roche v. United Kingdom*, 19 October 2005, no. 32555/96, Report of Judgments and Decisions 2005-X. § 172.
21. Olaszországban a közigazgatási eljárási törvény (*Legge 241/90 Nuove norme in materia di procedimento amministrativo e di diritto di accesso ai documenti amministrativi*) 22. cikke a közigazgatási dokumentumokhoz való hozzáférést konkrét, az igényelt dokumentumhoz közvetlenül kapcsolódó és aktuálisan fennálló jogos magánérdekhez vagy széles körben meglévő magánérdekhez vagy közérdekhez köti. Spanyolországban a közigazgatási eljárási törvény (*Ley 30/1992, de 26 de noviembre de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común*) 37. cikke bizonyos esetekben szintén jogos magánérdek fennállásához köti az állami szervek által kezelt információkhoz való hozzáférést.
 22. A Magyar Nemzet 2004. december 27-i számában *Büntetésben az Alkotmánybíróság* címmel interjú jelent meg HOLLÓ Andrással, az Alkotmánybíróság elnökével, amelyben azt nyilatkozta, hogy „a kérelmek lényege azonban így is megismerhető volt. Hende Csaba beadványa esetében is ez történt. Amikor a civil szervezet a dokumentum kiadását kérte, megkérdeztük a képviselő urat, de ő elzárkózott, hogy átadjuk a kérelmét. Hozzá kell tennem, hogy ezután teljes ülésen megbeszéltük ezt a kérdéskört. Felidéztek egy korábbi határozatunkat, amely szerint a közszereplőknek, a politikusoknak el kell viselniük a súlyosabb, kritikus véleményeket is. Itt a nyilvánosság kontrolljáról van szó, ami a közszereplés velejárója.” Nem sokkal később az Alkotmánybíróság honlapján (!) a következő közlemény jelent meg, amelyet azóta már eltávolítottak: „Helyreigazítás. A Magyar Nemzet 2004. december 27-i számában [a] »Büntetésben az Alkotmánybíróság« című cikkben téves információként jelent meg a következő: Hende Csaba országgyűlési képviselővel kapcsolatban elhangzott: »Megkérdeztük a képviselő urat, de ő elzárkózott, hogy átadjuk a kérelmét.« Az Alkotmánybíróság ez ügyben Hende Csaba képviselőt nem kereste meg. Budapest, 2004. december 29.”
 23. 2.P.633.028/2004. számú ügyben az alperes ellenkérelme.
 24. *Oberschlick v. Austria judgment* (No. 2.) of 1 July 1997; *Nielsen and Johnsen v. Norway* [GC], no 23118/93, ECHR 1999-VIII, § 52; 26 February 2002 *Case of Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria*, § 37.
 25. Lásd például 3/1991. (II. 7.) AB határozat, ABH 1991, 15; 10/1991. (III. 22.) AB határozat, ABH 1991, 388; 11/1991. (III. 29.) AB határozat ABH 1991, 34); 21/1991. (IV. 26.) AB határozat, ABH 1991, 404.
 26. „Pressing social need” – *Case of Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria*, Application no. 34315/96, 26 February 2002, § 33.
 27. *Claude Reyes and others v. Chile*, Judgment of 19 September 2006. Series C No. 151.
 28. Lásd *Lingens v. Austria*, Application no. 9815/82, 8 July 1986; *Stoll v. Switzerland*, Application no. 69698/01, 25 April 2006; *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway*, Application no. 21980/93, 20 May 1999; *Goodwin v. the United Kingdom judgment of 27 March 1996*, 17488/90.
 29. „In cases such as the present one the national margin of appreciation is circumscribed by the interest of democratic society in enabling the press to exercise its vital role of ‘public watchdog’ in imparting information of serious public concern (see the *Goodwin v. the United Kingdom judgment of 27 March 1996*, Reports 1996-II, p. 500, § 39).” *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway*, Application no. 21980/93.
 30. *Case of Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary*, 37374/05, Judgment of 14 April 2009, 37§.
 31. Kis János: *Az iratnyilvánosság és az alkotmány*, Élet és Irodalom, 2005. március 25., melléklet.
 32. MAJTÉNYI (7. vj.) 579.
 33. „Right to be left alone” Samuel Warren and Louis Brandeis, „The Right to Privacy,” 4 Harvard Law Review 193-220 (1890).
 34. Kis (31. vj.).
 35. FEKETE Gy. Attila: *Nemzetközi egyezményt sértett a magyar állam*, Népszabadság 2009. május 4.; http://www.nol.hu/belfold/nemzetkozi_egyezmenyt_sertett_a_magyar_allam.
 36. Application no. 25691/04, 17 July 2007.
 37. BVerfGE 85, 69 – *Eilversammlungen*; BVerfGE 69, 315 – *Brokdorf*.
 38. Application no. 31475/05, 26 May 2009.
 39. 2003. évi XXIV. törvény a közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról.
 40. 2005. évi XC. törvény az elektronikus információszabadságról.